Benchmarkkrant

DIVOSA BENCHMARK

Vol 01 • Editie 01 • 2021

Deze krant is een uitgave van de Divosa Benchmark Werk & Inkomen

10 Pagina's

Meer mensen in de bijstand in regio Rijnmond

De coronacrisis heeft er in regio Rijnmond ingehakt. Maar het had een stuk erger gekund, vertellen Remco Kerkhoff van de gemeente Rotterdam en Ton van der Leck van werkgeversservicepunt Rijnmond.

De belangrijkste bijstandscijfers van 2020

Dit zijn de 9 kerncijfers over de uitvoering van de Participatiewet in 2020. Ze komen uit de Divosa Benchmark Werk & Inkomen, waar meer dan 200 gemeenten aan meedoen.

Ontwikkeling bijstandsvolume
+3,4% 2020 | -4,3% 2019

Instroom bijstand
30,5% 2020 | 24% 2019

Uitstroom bijstand
26,7% 2020 | 28% 2019

Uitstroom naar werk
35,6% 2020 | 39% 2019

Uitstroom naar school
6% 2020 | 5% 2019

Uitstroom door handhaving
7,8% 2020 | 10% 2019

Ontheffing arbeidsverplichting
10% 2020 | 11% 2019

Parttime werk*
7,6% 2020 | 8% 2019
*% mensen in bijstand dat parttime werkt

Loonkostensubsidie*
5,4% 2020 | 4,4% 2019
*% mensen met loonkostensubsidie t.o.v. aantal mensen in de bijstand

Lees meer op pagina 3

‘Ruimhartig en gebaseerd op vertrouwen’

is de uitvoering van de TONK in Oost Achterhoek, vertelt Jolanda Kuipers van de sociale dienst Oost Achterhoek.

Aantal werkende statushouders daalt, en niet alleen door coronacrisis

Vooral bij de mensen die in 2014 en 2015 een verblijfsstatus kregen, neemt het aandeel werkenden af.

‘Juist nu moeten we iedereen blijven uitnodigen om mee te doen’

Beste lezer,

Gemeenten staan tijdens de coronacrisis voor de uitdaging om de begeleiding van mensen in de bijstand vorm te geven en tegelijk de stroom aan bijstands-, Tozo- en TONK-aanvragen te verwerken. Nadat de afgelopen 3 jaar het aantal mensen in de bijstand landelijk daalde, steeg dit aantal in 2020 met 3,4%. Dit percentage is lager dan verwacht. Maar dat “het meevalt” zou geen juiste conclusie zijn. Achter die percentages gaan persoonlijke drama’s schuil.

Ik vind het belangrijk dat we iedereen blijven uitnodigen om mee te doen. Wat is daar voor nodig? Een combinatie van het gebruik van kennis op basis van onderzoek en menselijk contact. Positief is dat veel gemeenten gebruikmaken van kennis en cijfers voor gericht beleid. Die kennis putten zij uit onder andere de Divosa Benchmark Werk & Inkomen. Voor het eerst hebben we verhalen achter de cijfers gebundeld in deze benchmarkkrant.

Hopelijk blikken we volgend jaar terug op een jaar waarin zo min mogelijk mensen langdurig aan de kant hebben gestaan. Veel leesplezier!

Erik Dannenberg,
Voorzitter Divosa

Het benchmarkteam Werk & Inkomen

Andries Terpstra
Stimulansz

Angid Pons
BMC

Arthur van der Harg
BMC

Benno Wiendels
BMC

Chris Wallis
Divosa

Frans Kuiper
Stimulansz

Larissa van Es
Divosa

Pauline de Jong
BMC

Rob Vermeulen
Divosa

Simon Wajer
BMC

Yolanda van Empel
Divosa

Waling Koning
Stimulansz

Over de Divosa Benchmark Werk & Inkomen

De Divosa Benchmark Werk & Inkomen is gebaseerd op cijfers van 242 gemeenten. Zij vertegenwoordigen zo’n 86% van het bijstandsbestand en 67% van alle gemeenten in Nederland in 2020. Daarmee zijn de cijfers representatief voor Nederland.

Ook meedoen?

Samen met Stimulansz en BMC ontwikkelt Divosa de Benchmarks Werk & Inkomen, Armoede & Schulden en Statushouders. Deze benchmarks geven een actueel beeld van de uitvoeringspraktijk en bieden gemeenten de mogelijkheid zich met elkaar te vergelijken.

Lees meer online

Copyright © 2021 Divosa - Vormgeving: The Goodplace

Jaarrapportage Divosa Benchmark Werk & Inkomen 2020

In 2020 groeide het aantal mensen in de bijstand, maar minder dan verwacht

Voor het eerst in een paar jaar nam het aantal mensen in de bijstand in 2020 landelijk gezien toe met 3,4%. De instroom in 2020 was 31% ten opzichte van het aantal mensen in de bijstand eind 2019. Daar stond een uitstroom van bijna 27% tegenover in 2020. Dat blijkt uit de Divosa Benchmark Werk & Inkomen.

De stijging van het aantal mensen in de bijstand is lager dan verwacht. Het is de vraag of deze trend in 2021 doorzet, zeker als de overheid de coronasteunmaatregelen gaat afbouwen.

Lees het artikel online

In 2020 stijging aantal bijstandsgerechtigden met 3,4%

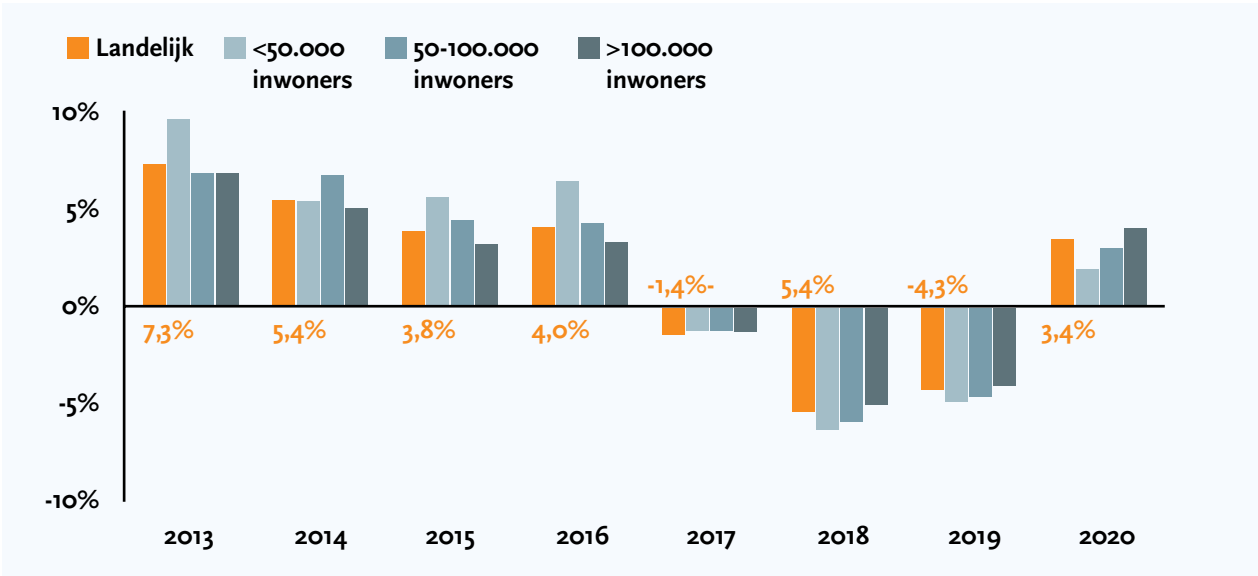

Ontwikkeling volume BUIG: algemene bijstand, IOAZ, IOAW, Bbw t.o.v. het jaar daarvoor

Bijstandscijfers in perspectief
Hoewel relatief veel mensen in 2020 de bijstand instroomden, waren het grotendeels dezelfde mensen die weer uitstroomden. Van alle mensen die in 2020 de bijstand uitstroomden had 50% maximaal 1 jaar bijstand ontvangen.

Vooral jongeren vroegen in 2020 een bijstandsuitkering aan. Die jongeren stroomden doorgaans ook weer redelijk snel uit naar scholing of werk. Net zoals voorgaande jaren stroomden in 2020 de meeste mensen uit naar werk (36%), hoewel dit percentage wel lager uitviel. Ook stroomden minder mensen uit de bijstand door handhaving: van 10% in voorgaande jaren naar 8% in 2020. Gemeenten zetten in 2020 dus minder in op handhaving.

Groot beroep op Tozo-uitkeringen voor levensonderhoud

Tussen de 200 tot 250 duizend uitkeringen voor de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) werden er tussen maart en mei 2020 geregistreerd. Maar van mei op juni daalde het aantal Tozo-uitkeringen sterk door de invoering van de partnerinkomenstoets en de versoepeling van de coronamaatregelen. Vanaf juni is het aantal uitkeringen tussen de 65 en 90 duizend per maand. In januari 2021 komt het aantal uitkeringen weer boven de 100 duizend uit.

Lees het artikel online

Aantal Tozo-uitkeringen levensonderhoud

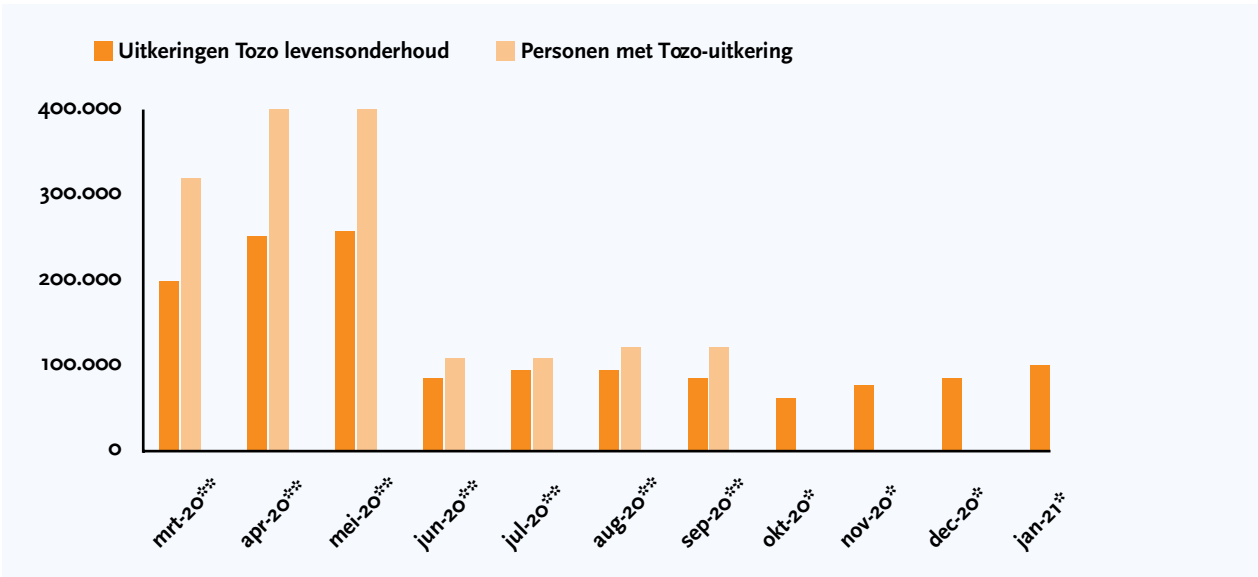

*Bron: CBS Maatwerk, *voorlopige cijfers, **nader voorlopige cijfers*

De meeste Tozo-uitkeringen voor levensonderhoud gingen naar 45-plussers, mannen en mensen met een Nederlandse achtergrond. Na mei 2020 nam het aantal Tozo-uitkeringen af. Voor de regio's Groot Amsterdam, Flevoland en Gooi- en Vechtstreek is het aandeel zelfstandigen dat na mei 2020 nog een beroep op de Tozo doet relatief hoog.

Regionaal Mobiliteitsteam Rijnmond

‘Stevige versnelling in gezamenlijke arbeidsmarktaanpak’

De coronacrisis heeft er in de arbeidsmarktregio Rijnmond ingehakt als het gaat om de toename van het aantal bijstandsgerechtigden. Maar, zo vertellen beleids- en strategieadviseur Remco Kerkhoff, van de gemeente Rotterdam, en Ton van der Leck, manager van het werkgeversservicepunt Rijnmond: ‘Het had een stuk erger gekund.’

Een echte explosie van de werkloosheidscijfers is vooralsnog uitgebleven. Daardoor hebben de partners in het Regionale Mobiliteitsteam Rijnmond tijd gekregen om elkaar te vinden in een actieve arbeidsmarktaanpak, gericht op preventie.

‘We hebben een uitgebreide “covid-economie” opgebouwd. Jongeren die jou nu testen op corona, schonken je vroeger een biertje’

Rijnmond telt bijna traditioneel een iets bovengemiddeld aantal werklozen en bijstandsgerechtigden, zo laat de Divosa Benchmark Werk & Inkomen zien. Remco Kerkhoff vertelt hoe de regio vóór de coronacrisis succesvol was met een ambitieuze aanpak om hier iets aan te doen. ‘We werkten met een stevige “target” om het aantal bijstandsgerechtigden terug te brengen naar 30 duizend. Dat klinkt nog steeds als veel, maar we zaten op 38 duizend.’

Aan het begin van de coronacrisis stond de teller op 33 duizend. Inmiddels is dit aantal weer opgelopen naar zo’n 37 duizend. Kerkhoff: ‘Dat is een forse stijging in een hele korte periode. Bepaalde groepen worden zwaar getroffen. Met name jongeren en flexwerkers zien we in groten getale in de bijstand en de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) komen. De werkloosheid neemt toe en dat betekent dat we onze dienstverlening moeten versterken en intensiveren.’

Horeca vraagt al weer mensen

Het inschatten van wat de nabije toekomst op werkgelegenheidsgebied gaat brengen is uitermate lastig. Kerkhoff: ‘Tot nu toe is het eigenlijk gewoon meegevallen. Er wordt wel gesproken over een golf van werklozen die volgt als de steunmaatregelen worden afgebouwd. De Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW) houdt ook werkgevers “in de lucht” die normaal al omgevallen waren. Daar komt een nieuwe stroom werkzoekenden uit. Maar hoe groot die is en wanneer die komt, daar hebben we geen idee van.’

Van der Leck wijst daarbij op de bijzondere dynamiek van de regio. ‘De horeca is zwaar getroffen, maar werkgevers uit de sector vragen ons nu al weer om mensen op te leiden. En we hebben natuurlijk in de regio een uitgebreide “covid-economie” opgebouwd, met test- en vaccinatiestraten en call centra. De jongeren die je nu testen op corona, schonken je vroeger een biertje. Die zullen straks ook weer terug gaan naar de horeca en detailhandel. Als er een schip dwarsligt in het Suezkanaal dan is hier voor een aantal mensen even niks te doen. Daarna is er weer werk zat. Ook dat is de dynamiek van deze regio.’

Scholingsfonds uit Eneco-verkoop

Het regionaal mobiliteitsteam heeft de afgelopen tijd gebruikt om de dienstverlening zo in te richten dat mensen zoveel mogelijk van werk-naar-werk worden begeleid. Het afstemmen tussen vakbonden, werkgevers, UWV, SVB, centrumgemeente Rotterdam en de regiogemeenten maakt dat er aardig wat mensen aan tafel zitten om afspraken te maken.

Concreet heeft de arbeidsmarktregio direct na het begin van de crisis twee interventies ingezet. In Rotterdam werkt door, om te beginnen, spotten werkgevers, bonden, uitzendbureaus, UWV en gemeenten bedrijven die moeten afschalen én bedrijven die juist mensen nodig hebben. Met een profielvergelijking wordt een “match” gemaakt. Kerkhoff: ‘Voor enkele honderden mensen hebben we in elk geval op deze manier kunnen voorkomen dat ze een uitkering moesten aanvragen.’

Remco Kerkhoff (links) en Ton van der Leck | Foto Nadine van den Berg

De tweede interventie betreft de oprichting van een gemeentelijk scholingsfonds. Elke Rotterdammer met een uitkering kan daar terecht voor een scholingsvoucher van 2.500 euro. Het fonds wordt gevuld met middelen die zijn vrijgekomen door de recente verkoop van de aandelen in energiebedrijf Eneco. Ton van der Leck is hier enthousiast over: 'Het opleidingsniveau in Rotterdam is wat lager dan gemiddeld en dat wreekt zich op de arbeidsmarkt. Met steun van het scholingsfonds kunnen mensen met ontoereikende kwalificaties succesvol geleid worden naar sectoren waar ze weer aan de slag kunnen.'

Blijven investeren in langdurig bijstandsgerechtigden

De arbeidsmarktregio streeft ernaar dat zo min mogelijk mensen buiten de boot vallen, zegt Kerkhoff. 'Een natuurlijke reactie bij een crisis als deze is om je helemaal te richten op de nieuwe groep mensen die in de knel dreigen te komen op de arbeidsmarkt. Maar wij hebben meteen de bewuste keuze gemaakt om fors in te zetten op het intensiveren van de programma's voor mensen die langdurig in de bijstand zitten. We investeren nog steeds méér in mensen die er al langer in zitten dan in de nieuwe aanwas.'

Lees het artikel online

Jolanda Kuipers | Foto: Lars Smook

Meer informatie
In de Divosa Benchmark Armoede & schulden monitoren we ook de TONK.

Bekijk hier meer informatie over de TONK

TONK in Oost Achterhoek

‘Ruimhartig en gebaseerd op vertrouwen’

De aankondiging van de Tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten (TONK) eind 2020 kwam voor veel gemeenten als een verrassing. Jolanda Kuipers, beleidsmedewerker Participatiewet bij de Sociale Dienst Oost Achterhoek (SDOA), werkte de regeling TONK uit voor de gemeenten Berkelland, Oost Gelre en Winterswijk. Sinds half maart is het loket geopend. Daar loopt het nog geen storm.

De SDOA-gemeenten tellen zo’n 100.000 inwoners, verspreid over dorpskernen. Kuipers: ‘Het zijn echte plattelandsgemeenten. Je ziet landelijke trends vaak niet meteen terug in de Achterhoek. De coroncrisis leidt hier nog niet tot extra instroom in de bijstand. Er zijn ook veel regionale initiatieven om mensen naar kansrijke beroepen te begeleiden. In bijvoorbeeld de installatiebranche, bouwnijverheid, vervoer, zorg of ict worden in de regio nog volop mensen gezocht.’

Wel zijn er veel ondernemers die het moeilijker gaan krijgen. ‘We verwachten een golf van faillissementen en ontslagen zodra de steunmaatregelen van de overheid wegvallen’, aldus Kuipers. Landelijk worden 30% meer aanvragen voor schuldhulpverlening verwacht. Mogelijk biedt de TONK soelaas.

Zo’n 260 miljoen euro is nu vrijgemaakt voor de TONK. Dat bedrag verdelen gemeenten onder mensen die door corona inkomensverlies lijden en in de knel komen met hun vaste lasten, met name woonlasten. De voorwaarden? Die mogen gemeenten grotendeels zelf bepalen.

‘De TONK riep bij ons aanvankelijk veel vragen op’, vertelt Kuipers. ‘Over welke aantallen hebben we het? De TONK valt onder de noemer bijzondere bijstand als juridisch vehikel, maar wie komt dan waar voor in aanmerking? Let wel: pas op 1 februari hebben we van Divosa de handleiding bij de TONK gekregen.’ Ook rees de vraag: als je als Rijk landelijke richtlijnen geeft, dan moeten de financiën wel helemaal gedekt zijn.

Kuipers: ‘De keuze is gemaakt om zoveel mogelijk mensen te bereiken. Je kunt gebruikmaken van de regeling als je inkomen met ten minste 25% is gedaald. We tellen de hoogte inkomen van de partner niet mee, maar dit wordt wel meegewogen bij de norm van 25% inkomensteruggang. En we doen geen vermogenstoets. Het bedrag per maand hebben we gemaximeerd op 1500 euro. Om de drempel zo laag mogelijk te houden, vragen we alleen om de meest noodzakelijke bewijsstukken. De regeling is ruimhartig en gebaseerd op vertrouwen.’

Lees het artikel online

Op de troepen vooruit

Avres lanceerde begin 2020 al Actieplan corona

Ronald den Tek en Jeanette Giskes | Foto Nadine van den Berg

Het leerwerkbedrijf Avres ging in het voorjaar van 2020 voortvarend aan de slag met het 'Actieplan corona: aanpak effecten corona op werk en inkomen'. Het richt zich vooral op snelle ondersteuning van jongeren en zelfstandigen die hun baan en inkomen verliezen.

Met de aanpak loopt Avres, dat de Participatiewet en de Wet sociale werkvoorziening uitvoert voor de gemeenten Gorinchem, Molenlanden en Vijfheerenlanden, vooruit op de crisismaatregelen die het Rijk eind 2020 aankondigde om langdurige werkloosheid en afnemende kansen op werk door corona aan te pakken.

Het aantal bijstandsgerechtigden bij Avres ligt historisch gezien onder het landelijk gemiddelde, blijkt uit de Divosa Benchmark Werk & Inkomen, maar laat nu wel een stijging zien. De arbeidsmarktregio kent veel kleine ondernemers en jongeren. 'Juist zij worden hard geraakt door de coronacrisis', vertelt Ronald den Tek, manager inkomen en participatie bij avres. 'Zeker de kleinere ondernemers met weinig vlees op de botten.'

Adviespunt voor ondernemers

Werk aan de winkel dus. Binnen no time had Avres het Actieplan corona opgetuigd. De belangrijkste elementen: omscholen, begeleiden van werk naar werk, startersbeurzen voor jongeren, een adviespunt voor ondernemers, inzet van financieel jongerencoaches en korte praktijkgerichte opleidingen in samenwerking met het bedrijfsleven.

'We bieden mensen die hun baan dreigen te verliezen korte praktijkgerichte vakopleidingen in samenwerking met bedrijven'

'Direct bij de eerste lockdown hebben we een adviespunt voor ondernemers ingericht', vertelt Jeanette Giskes, beleidsadviseur bij Avres. 'Daar konden ondernemers in nood hun verhaal kwijt.' Niet zelden waren het schrijnende telefoongesprekken. 'Vaak zeiden ondernemers in eerste instantie dat ze het financieel wel redden. Bij navraag bleken er regelmatig wel degelijk betalingsachterstanden te zijn. Sommige ondernemers verwezen we door naar maatschappelijke hulp of de huisarts.'

Van werk naar werk

Omscholen en begeleiden van werk naar werk, staat aan de basis van het actieplan dat Avres samen met bedrijven binnen de arbeidsmarktregio ontwikkelde. 'Gorinchem ligt aan de rivier, er werken in onze regio veel mensen in de maakindustrie en scheepsbouw', vertelt Den Tek. 'In de scheepsbouw worden helaas veel ontslagen verwacht.'

Tegelijkertijd is er in andere sectoren genoeg werkgelegenheid. 'Daarom bieden we mensen die hun baan dreigen te verliezen korte praktijkgerichte vakopleidingen in samenwerking met bedrijven', aldus Den Tek.

Lees het artikel online

Aantal werkende statushouders daalt, en niet alleen door coronacrisis

Door de coronacrisis stokt de groei van het aandeel statushouders met werk. In de eerste helft van 2020 werkt 29,1% van de statushouders die sinds 2014 naar Nederland zijn gekomen. Eind 2019 was dat nog 30,5%. Maar al vóór de coronacrisis vlakte de groei af. Dit blijkt uit de Divosa Benchmark Statushouders.

De groei van het aantal werkende statushouders stagneert al in de herfst van 2019 en zet vervolgens – dus al vóór de coronacrisis in maart 2020 – om in een daling van 1,4%. Vooral bij de mensen die in 2014 en 2015 een verblijfsstatus kregen, neemt het aandeel werkenden af.

Minder kleine banen
In de eerste maanden van de coronacrisis zijn het de statushouders met kleine banen tot 0,3 fte die hun werk hebben verloren. Ook al voor de crisis bleken deze mensen zeer kwetsbaar op de arbeidsmarkt, blijkt uit onderzoek van het SCP en het CPB.

Aantal statushouders in bijstand blijft gelijk
Uit de Divosa Benchmark blijkt ook dat het percentage statushouders in de bijstand sinds de uitbraak van corona gelijk is gebleven. Zowel in het eerste kwartaal van 2020 als in het tweede kwartaal van 2020 is dit 56,9%, terwijl daarvoor dit percentage daalde.

Dat het percentage statushouders in de bijstand gelijk is gebleven, terwijl het percentage werkende daalt, valt te verklaren doordat veel statushouders met korte, parttime contracten ook gebruikmaken van een bijstandsuitkering. De coronacrisis leidde ertoe dat zij hun werk moesten inleveren, maar hun (aanvullende) uitkering behielden.

Nieuwe Wet inburgering
Op dit moment hebben gemeenten een belangrijke rol in het begeleiden van statushouders naar werk en participatie. Als de nieuwe Wet inburgering in 2022 van kracht gaat, krijgen zij de regie over de volledige inburgering.

Gemeenten die meedoen met de Divosa Benchmark herkennen de terugloop in het aantal werkende statushouders. Diverse gemeenten zien de daling voorkomen in de toerismesector, bijvoorbeeld het werk op vakantieparken dat wegvalt. Een gemeente verklaart ook dat de uitstroom naar werk stokt doordat er door corona nagenoeg geen werkervaringsplekken meer waren voor statushouders.

Over de Divosa Benchmark

De cijfers komen uit de Divosa Benchmark Statushouders, waarmee 166 gemeenten inzicht krijgen in de situatie van statushouders door de jaren heen. De Divosa Benchmark is een initiatief van Divosa, BMC en Stimulansz.

Doet jouw gemeente al mee?
Meld je aan op divosa-benchmark.nl

Meer informatie?

Bekijk de factsheet Statushouders, Werk, Onderwijs en Inburgering

Bekijk de factsheet

‘Verlies mensen niet uit het oog’

Halte Werk (Alkmaar) over lage herinstroom in bijstand

Wat is het geheim achter de lage herinstroom in de bijstand bij Halte Werk? Geen geheim, maar een werkwijze, aldus afdelingshoofd Yvonne Buwalda en interim-directeur Jack Rutten. De pijlers: duurzame plaatsingen, regelmatig contact tussen gemeente, werknemer en werkgever, goede begeleiding tijdens het werk én nazorg voor beide partijen.

Een deel van de mensen die uit de bijstand stroomt, doet na enige tijd opnieuw een beroep op deze uitkering. Hoe langer iemand buiten de bijstand blijft, hoe “duurzamer” de uitstroom. Bij Halte Werk in Alkmaar lag de herinstroom in 2019 beduidend lager dan in vergelijkbare gemeenten in Nederland: 6,9% tegenover 8,4%.

Halte Werk voert de Participatiewet uit voor de gemeenten Alkmaar, Heerhugowaard en Langedijk, voor in totaal 200.000 inwoners. Gevraagd naar een verklaring voor de lage herinstroom zegt interim-directeur Jack Rutten: nabijheid. ‘Halte Werk staat dichtbij zijn inwoners én bij de werkgevers. Na een plaatsing zeggen wij niet: succes en de groeten. Want dat is een recept voor terugval in de bijstand. Wij zoeken een werkgever bij de inwoner. Niet andersom. Daar zijn wij eigenlijk altijd redelijk eigenwijs in geweest.’

Lees het artikel online

Tips voor een lage herinstroom in de bijstand

1. Zorg voor een goede, duurzame match. Denk niet enkel vanuit de vraag van de werkgever, maar vooral vanuit de wensen, capaciteiten en (on)mogelijkheden van de werknemer.

2. Voorkom dat werkgevers en werknemers uit beeld verdwijnen na een plaatsing.

3. Zorg voor goede begeleiding tijdens het werk, zet jobcoaches en loonkostensubsidies in.

Benchmarkkrant

Doesburg

Vol 01 • Editie 01 • 2021

Deze krant is een uitgave van de Divosa Benchmark Werk & Inkomen

De belangrijkste bijstandscijfers van 2020

Dit zijn de 9 kerncijfers over de uitvoering van de Participatiewet in 2020.
Ze komen uit de Divosa Benchmark Werk & Inkomen, waar meer dan 200 gemeenten aan meedoen.

Ontwikkeling bijstandsvolume

0,7% 2020

+3,4% Landelijk

Instroom bijstand

29,0% 2020

30,5% Landelijk

Uitstroom bijstand

25,9% 2020

26,7% Landelijk

Uitstroom naar werk

40,8% 2020

35,6% Landelijk

Uitstroom naar school

10,2% 2020

6% Landelijk

Uitstroom door handhaving

0,0% 2020

7,8% Landelijk

Ontheffing arbeidsverplichting

22,0% 2020

10% Landelijk

Parttime werk*

9,9% 2020

7,6% Landelijk

**% mensen in bijstand dat parttime werkt*

Loonkostensubsidie*

5,4% 2020

5,4% Landelijk

**% mensen met loonkostensubsidie t.o.v. aantal mensen in de bijstand*